

Mají lidé v dnešní uspěchané době čas a chuť sednout si do svého oblíbeného křesla se šálkem voňavé kávy, čaje či dobře vychlazenou skleničkou a přitom se začíst do článku o umění a životě?

Také nad tím se zamýšlí a v nové rubrice SLOW MOMENTS si povídá paní Danuše Siering, spoluzakladatelka Černé labutě, s panem Mirkem Lipinou, majitelem Galerie La Femme.

Pátek třináctého, krátce před třináctou hodinou. Snad to stihnu přesně! Pražská doprava se opět stává vládcem mého času... Již z dálky na mě mává vysoká štíhlá postava. Milé přivítání. „Ach,“ děkuji s upřímnou radostí. „Ta kytice je úžasná! Hyacinty... jejich vůni miluji!“ *Už se blíží jaro? Ne, nevoní, jaro je ještě daleko...*

„Stůl jsem rezervovala vzadu v rohu, ať máme trochu klidu,“ říkám ještě trochu zadýchaně a s jistotou se blížím k poslednímu stolku. Za sebou slyším slova překvapení. „Tady je to nádherný! A ty stropy! A ty keramický sloupy! To se ani uvěřit nedá, kolik je v Praze krásy.“

Podívám se na něj zblízka. Známe se už deset let a až teď si všímám jeho blankytně modrých očí. Pěkně korespondují s jeho prošedivělými skráněmi. V pohledu má cosi mírumilovného.

Dozvídáme se, že z denní nabídky mají vše kromě candáta. „To je škoda, že candát není, na toho bych teda opravdu měl chuť,“ pronese zklamaně a ani nezvedne oči od jídelního lístku. „Ryba odplavala, nevádí, určitě najdete něco jiného. Vaří tady opravdu dobře,“ snažím se ho povzbudit. *Hm, až tak mírumilovný není. Jí rybu. Že by ji uměl i zabít?*

„Dám si prosecco a konvičku zázvorového čaje. A pro Vás?“ V duchu si přeju, ať si dá se mnou skleničku. Jeho odpověď mě potěší. „Nebudu trhat partu. Dám si to samé.“ Obsluha se

otočí a odpluje směrem k baru. Má skutečně ladný pohyb. „Víte, že ještě před pár lety jsem ani nevěděl, co je to zázvor? A poslední zimy ho piju skoro každý den.“

„Tak jestli dovolíte, já teď zmáčknou ten knoflík, kde je napsáno ‚rec‘. Á, svítí červeně, od teď budeme zvěčněni. Vězte, že dnes je pro mě vzácný den. Dělán něco poprvé – připravuji rozhovor a pracuji s diktafonem. Vždy jsem ráda, když můžu dělat něco naprosto nového. Je to pro mě vzrušující pocit.“ *Kolik zažiju ještě takových poprvé?* „Tak to máte pravdu. Víte, že mě bylo téměř padesát, když jsem poprvé letěl letadlem?“ Údiv. „A bál jste se?“

Připlula a hned se ptala, zda jsme si už něco vybrali. „Co si dáte Vy?“ zeptal se mě a ještě pořád bylo v jeho hlase slyšet zklamání z candáta. „Já bych si dala gnocchi s lanýži a doprostřed jeden salát pro dva. Souhlasíte?“ Moje myšlenka se mu zamlouvá. „To je dobrý nápad. A dám si to samé. V létě na dovolené jsem četl od Lenky Civade, Češky žijící v Provence, knížku Lanýži, takže už o nich hodně vím, ale zatím jsem je ještě nejedl.“ „Tak máme další premiéru!“ zvolala jsem s nadšením. *Jestli toto není dobrý omen!*

Připili jsme si na zdraví a než jsme skleničky položili, už jsem se ptala. „Když o Vás s někým mluvím, říkám, to je Pan Galerista, který umí ze všech nejlépe rozvěsit obrazy. To jste se musel naučit, nebo to máte v sobě? Vy ten obraz vidíte a už máte před očima, kam ho zavěsit?“ „Ano, tak se to dá říct. Ten obraz mi napoví sám, kde má viset. Léta jsem dělal výstavy ve Svazu výtvarných umělců. A protože jsme neměli s manželkou kde bydlet, začal jsem svépomocí stavět řadový domek. To není jako dnes, že barák je hotový za rok; tenkrát se všechno shánělo, od cementu a umyvadla až po řemeslníky, takže to trvalo osm let. A když se připravovala výstava, já tam byl brzy ráno jako první. A snažil jsem se tu výstavu udělat rychle, abych mohl jít stavět. Někdy jsme na ni měli třeba tři dny. Ale já byl často už první den okolo oběda hotov. V začátcích mě i ředitel NG Kotalík chválil, jak to dělám s citem a rychle. Kolegové mnohdy přišli do práce a já už byl na odchodu. Proto si mě malíři oblíbili a často brali výstavu ode mě. Tím jsem si získal náklonnost a přátelství mnoha výtvarníků. A když jsem viděl, že jsou spokojení, práce mě bavila čím dál tím víc.“

„A všichni tito malíři k Vám přišli, když jste v roce 2000 založil vlastní galerii?“ A ještě během otázky mě napadá v duchu úplně jiná myšlenka. *Mluvíme o roce 2000. Jak už je to dávno. Vzpomínáme, nahráváme, přepíšeme do počítače a potom stačí zmáčknout jeden knoflík... pink... chcete tuto zprávu opravdu zrušit... ano... pink... a vše je pryč. My lidé se nezachráníme. Jen naše myšlenky budou zmateně létat někde v éteru. Každý může napsat něco pěkného, smutného nebo milostného a stačí jen – pink.*

„Dá se to tak říci. Ale já jsem přesto dlouho, dlouho uvažoval, zda ten krok s vlastní galerií udělám. Přestože jsem znal stovky umělců, měl jsem obavy, že někdo bude chtít výstavu, já mu ji neudělám a bude po přátelství. Proto jsem se rozhodl, že se na něco tematicky zaměřím. Podíval jsem se doma na své obrazy a zjistil jsem, že téměř na všech – nebo aspoň v náznacích – je žena, která je v posledních letech z konceptuálního umění vytlačována. Manželka je profesorka francouzštiny, vedle je ulice Pařížská, blízko byl Maxim a Valmont... A tak vznikla Galerie La Femme.“ Mluví o restauracích, ale jídla se zatím ani nedotkl. „Jedna z prvních výstav se jmenovala Pocta jedné fotografii aneb Domácí úkol. Vznikla tak, že jsem v roce 2003 okopíroval fotografii od mého bratra, na které byl akt ženy do pasu – byla focena na půdě – a oslovil jsem asi 60 malířů. Až na jednoho skutečně všichni dodali obraz na toto téma.“

Výtvarníkům i návštěvníkům se to líbilo a Domácí úkoly byly na světě. V dubnu se uskuteční v Galerii La Femme, v Černé labuti a v B13 už 18. úkol – Z jeviště. Oslovil jsem také Divadlo Image a Divadlo v Dlouhé a protože Vaše galerie je s divadlem úzce spojena, jsem rád, že se bude tato výstava konat také u Vás. Kromě toho s Vámi pracuji opravdu rád, o čemž svědčí i několik krásných společných projektů.“

„Mně už začíná být těch Vašich lanýžů líto. Jestli chcete, zeptejte se mě na něco Vy, ať můžete také jít,“ vybízím ho a přesně vím, jaká otázka bude následovat. „Vím, že jste z Ostravy jako já, že bydlíte dlouho v Berlíně a často jezdíte do Prahy. Jak jste se vlastně dostala k tomu, že jste tady udělala úžasnou Černou labuť?“

K levému stolku si sedá mladý pár. Drží se za ruce a dlouho se nepustí, ani když jim připlouvající podá jídelní lístky. Asi nemají hlad. *Zamilovaní mají jenom hlad po sobě.* Můj společník ale konečně bere do rukou vidličku.

„Když jsme stavěli Černou labuť, bylo to pro mě velmi těžké období. Nejen stavba samotná byla velmi komplikovaná, ale hlavně majitel Bílé labutě nám dělal po celou dobu velké potíže. Odvolal se při každé možné i nemožné příležitosti, posílal na nás stížnosti. Když jsem za ním zašla, proč nám stále škodí, řekl, že proti mně nic nemá, ale že se rozhodl, že tam tuto stavbu nechce a udělá vše proto, aby tam nebyla. A to se mu dařilo dlouhých pět let. A já – pamatuji si to živě dodnes – jsem v jednom okamžiku hlubokého zoufalství polohlasně řekla: Pane Bože, pomoz mi, ať toto vše už nějak skončí a já slibuji, že udělám dobrý čin. Neříkám, že mávnutím proutku se vše změnilo, ale od té chvíle se ledy skutečně začaly pomalu hýbat.“

Nehladoví přece jen dostali hlad. Něco si objednávají, ale nemluví. Jenom šeptají. *Tlukot bušícího srdce se překřičet nedá.*

Mé srdce při vzpomínce už také začíná bušit. „Původně měla být v posledním 8. patře jenom terasa. Ale protože jsem chtěla splnit svůj tichý slib, během stavby jsme se rozhodli, že tam uděláme skleník přístupný pro veřejnost. Kytky miluji, mám k nim vztah a něco o nich vím. Terasu jsme nechali zasklít a já začala s návrhy na tropickou zahradu. Když jsem však potom prostor uviděla, plány se v cukru letu změnily. Od kytek k umění už nebylo daleko. Evu Jiříčnou jsem poprosila, zda by nám mohla udělat interiér. Udělala. Bez nároku na honorář. Když jsem začala spolupracovat s Ivou Benáčkovou, také pracovala dlouho bez honoráře. A když první inscenaci režírovala Alice Nellis, též si neřekla o honorář. Mimochodem, je to jedna z našich nejúspěšnějších her. Hraje se dodnes, už 10 let. Víte, když je mi nejhůř, držím se myšlenky – ať je situace jak chce dobrá či zlá, vždycky se změní. A tady se ta lidská, naprosto neopodstatněná zloba skutečně změnila v dobro, které se k nám od té doby mnohokrát vrátilo. A název Černá labuť? Přiznám se, to bylo přece jen takové malé zadostiučinění. Řekli jsme si, bílých labutí – ach, těch je na celém světě všude plno. Ale černá labuť? Pane, to je skutečná vzácnost.“

Už jsme zase o několik let zpátky. S odstupem umíme minulost pochopit, porozumět jí. A v těsném závěsu čekáme na budoucnost. Ale žiju teď... v tomto čase, teď... v prostoru této kavárny, s tímto pánem... je mi s ním dobře... Co je důležitější? Činnost nyní nebo její výsledek? Tento okamžik nebo nějaký moment, který snad ještě přijde? Dělán tento rozhovor proto, aby ho lidé jednou četli, nebo proto, abych naplno a pozorně prožila tyto dvě hodiny?

Jak to říká guru Alexandra? Teprve potom jsi schopna přijmout zodpovědnost za svůj život, když přijmeš zodpovědnost za tento okamžik.

„Víte, co bych ráda věděla? Jak se vyvinul vkus našich lidí, kteří kupují obrazy? Už se posunuli od Muchových plakátů a levných grafik dále?“ „Určitě ano, i když ta změna přichází postupně. Já jsem před čtyřiceti lety začínal sbírat filmové plakáty a také přebaly na desky, které jsem si tehdy věšel na zeď. Postupně jsem ale přešel ke grafikám a od nich k obrazům. Řekl bych, že láska k obrazům je jako láska k ženě. Někdy proběhne okouzlení na první pohled, ale může se i stát, že se člověk sekne a po dvou týdnech se mu „dílo“ přestane líbit... Jindy je to otázka delšího času, než nadšeně zvoláme – to je ono! Někteří lidé chodí třeba pět let do galerie a určitý malíř je ze začátku vůbec neoslovuje – zažil jsem to třeba u obrazů Borise Jirků. Časem se však jejich pohled vyvíjí, tříbí, a oni svůj původní názor přehodnotí. Když jsem zmínil Borise Jirků... Při zahájení jeho výstavy o něm prof. Dvořák řekl, že od dob Emila Filly jsme neměli malíře, který by měl takový cit pro barvu a kompozici jako on. Chci tím jen říct, že v každé době se najdou ‚znalci‘ vkusu, ale opravdovou hodnotu díla, jak společenskou a uměleckou, tak finanční, prověří jen čas. Vždyť jaká je cena ve své době tolik kritizovaných obrazů Emila Filly dnes?!“

S odpovědí ještě nejsem úplně spokojená a pokračuji. „Přesto myslím, že všeobecný vkus českého oka se dá ještě vylepšovat. Ono bylo a pořád ještě je málo školené. *A nejen oko.* Aby si člověk mohl vytvořit vlastní vkus, musí vidět určité obrazy, sledovat práci galerií, navštívit významné výstavy a veletrhy. Měl by číst umělecké časopisy a v neposlední řadě se i s umělci setkávat. Ale také poznat sám sebe a mít svůj vlastní názor! Co se mi líbí? Které umění mě oslovuje?“ Ani při této odpovědi se však kolega nenechá vyvést z klidu. „Já myslím, že u nás se české umění strašně málo podporuje. Vezměte si v našich novinách třeba sport. Ten má aspoň tři strany. Dozvíte se o americké lize, ale i o českých oblastních přeborech. Ale o českém umění se píše tak málo. Anebo se podívejte na zprávy. Tam není situace o moc jiná. My si naše každoroční studijní cesty s malíři platíme sami. Byli jsme v Brazílii, Kanadě, Ekvádoru, Španělsku a ve Francii, všude propagujeme české umění, které má vysokou úroveň, ale o tom se napíše jen výjimečně. Letos máme namířeno do Bretaně, trošku po stopách Jana Zrzavého.“

„I když s Vámi budu souhlasit, že české umění má úroveň, přesto hraje v evropském či dokonce světovém kontextu velmi malou roli. S čím myslíte, že to souvisí?“ Po chvíli je slyšet jeho povzdech. „Nevím, asi jsme málo hrdí na naše umění, nejsme schopni ho exportovat a udělat mu v zahraničí náležitou reklamu. A také je tady hodně závisti; někteří výtvarníci, kdyby žili v cizině, už by mohli být slavní ve světovém měřítku. A také by to chtělo víc mecenášů, jako byl Kramář nebo Mládek s paní Medou.“

„Aničko, kam jdeš? Pojď zpátky! Co tam děláš?“ volá maminka od vzdáleného stolu na asi pětiletou holčičku. Anička se nevzrušuje. Sedá si k pravému stolku vedle nás. Na matku se ani nepodívá. Jen si přitáhne vázičku s kytkou a postaví si ji přímo před sebe. Dívá se na nás svýma zvědavýma dětskýma očima. „Aničko, slyšíš mě?“ ozve se ještě hlasitěji. Neslyší. *Ve svých pěti letech už ví, co chce. Někdo to neví ani v padesáti.*

„Když přijedete do Paříže, tak tam se na dobré výstavy stojí fronty.“ Teď je můj společník viditelně ve svém živlu. „Lidé se tam setkávají, diskutují, obdivují, máte pocit, že tam uměním

opravdu žijí!“ „To je v Berlíně stejné. Dobré výstavy bez fronty neexistují. Poslední jsem si vystála na Hokusaie. A kdybych mohla, tak bych stála znovu!“

Chvilí uvažuji, pak se přece jen zeptám. „Před Vánocemi jsem byla s přítelkyní Šárkou u Vás v galerii, obdivovaly jsme tam úžasné obrazy Miroslava Jiránka, když do místnosti vstoupil jeden muž. Byl upravený, vymydlený, ale velmi odměřený. Tlak 60 na 40. Bez mrknutí oka, bez jediného záchvěvu v obličeji se rychle porozhlédl a ukázal na obraz, na kterém plál oheň. Jako živý. *Asi potřeboval rozehřát.* Bezbarvým hlasem oznámil, že tento obraz by chtěl koupit, ale právě on má červený puntík. Následné ticho jsem rozsekla tím, že jsem Šárce – jakoby náhodou – ukázala na obraz s malým ohněm a kostkou ledu s poznámkou, že je také fantastický. Ba jsem si dovolila poznamenat, že na mě působí téměř eroticky. Pan Studený se snad ani nerozloučil, jen utrousil, že chtěl ten s puntíkem a odešel. Myslíte, že člověk, který neukáže emoce, může mít rád umění?“

Tentokrát se nahlas zasmál a šibalsky odpověděl. „Vím dobře, který to byl klient. Nebudu ho jmenovat... *ale to vůbec nemusíte, jména nejsou důležitá...* Někdy přijde, zůstane tři minuty, nehne ani brvou a odejde. Ale on přišel příští den a koupil právě ten obraz, co jste mu doporučila. Vzdyť on byl úžasný! Ta kostka ledu a oheň! Ale on není takový, jaký vypadá. Někdy přijde, když nikam nespěchá a pak je fajn. On není takový, emoce má.“ Pohodlně se opře, zahledí se na keramické sloupy a zasněně povídá. „Já Vám něco povím. Já mám vlastně velmi pěknou práci. Ke mně přicházejí hlavně skvělí, pozitivní a příjemní lidé, přijdou si popovídat, jde z nich radost. Ano, někdy přijdou i morousové a někteří jsou podivínští, to je pravda, je s nimi taková komunikace, že člověk neví, co si o nich má myslet, ale v převážné většině přicházejí lidé dobře naladěni. A ti morousové často odcházejí v lepší náladě než přišli. To je přece skvělé, na úřadech to bývá většinou obráceně.“

„A povězte mi,“ zajímá mě, „kupují lidé u Vás obrazy hlavně proto, že se jim líbí, nebo jako uložení investic?“ „Je to tak 70 ku 30. Často už od dveří slyším – jdu se k Vám podívat, jestli se mi bude něco líbit! Ale občas někdo přijde rovnou s tím, že hledá dílo, do kterého by uložil peníze. Ale ani v takovém případě ho nezajímá pouze jméno autora, dílo ho musí oslovit.“ Ano, s tím se ztotožňuji a pokračuji. „Takže se dá říci, že Vaše práce je pořád příjemná?“ „No, v mnohém ano, ale ne vždy. Například na Velikonoce jsme jeli s manželkou do Paříže a na Velký pátek mi volali z galerie, že přišel dopis, že mám do tří dnů vyklidit prostory v Bílkově ulici. Žádné vysvětlení, nic, a já se tři dny potil a měl zkažené celé pařížské Velikonoce. Až když jsem se vrátil, tak se vysvětlilo, že mám vyklidit sklep, o který jsem požádal. Ale to já ty tři dny nevěděl! To mi na tu dálku nikdo nevysvětlil!“

„Víte, já ten pocit moc dobře znám... *Mám to říci, nebo ne? Vždyť to vlastně dodnes nikdo neví.* Když jsem přijela do Berlína, pracovala jsem i jako letuška u DanAiru. Ale ne dlouho. *Bože, ještě teď mám husí kůži a to už je to téměř 25 let.* Jednu neděli v 11 hodin přistupuji na letišti Tegel ke služebnímu vchodu. Ledabytle ukážu vstupní průkaz a chci pokračovat, ale rázná slova přeruší ticho. Okamžitě opusťte letištní prostor. Prosím? Já teď letím na Tenerife. Modrá čepice se postaví a větu ještě důrazněji zopakuje. Já trochu tišeji opakuji svoji odpověď. Jestli okamžitě neopustíte tento prostor, nechám vás vyvést, zařve na mě a na čele mu vyskočí krůpěje potu. Zatřesu se zimou a odcházím. Neděle. Nikdo mi nic neřekne. V pondělí se po telefonu dozvím, že jsem okamžitě propuštěna. Žádné vysvětlení. Už tři dny jsem nic nejedla. Žaludek se stáhnul, dýchání je plytké. Ve středu mi volá Monika. Letadlo, co mělo letět z

Berlína do Varšavy, v sobotu unesl nějaký Polák do Paříže. A všichni, kdo jsme měli na letišti ještě „socialistické“ pasy (byli jsme čtyři), jsme dostali na hodinu vyhazov. Já žádného Poláka neznala, o únosu jsem nic nevěděla, ale to mi nepomohlo. Tehdy jsem musela počítat každý feník. A dobře jsem věděla, že konto se samo nenaplní.“ *Konec. Ted' musím někam jít... Chce to nějakou pěknou otázku... takhle přece neskončíme...*

„Co myslíte, mají lidé v dnešní uspěchané době čas a chuť sednout si v pohodě do svého oblíbeného křesla, se šálkem voňavé kávy, čaje či dobře vychlazenou skleničkou a přitom se začíst třeba do článku o umění a životě?“ Nad odpovědí dlouho uvažuje. „Ano, mají. Ale těchto lidí je v Čechách stále málo. Přesto se někteří najdou. Tito lidé mají chuť odreagovat se od tohoto zrychleného světa venku, uklidnit se pohledem na sochy a obrazy, či se v pohodě začíst do zajímavostí. Rozptýlit se a alespoň na chvíli najít klid od mediálních zpráv, které na nás útočí ze všech stran. Jsou to lidé, kteří se umí na chvíli zastavit, ať mladí, či staří, a uvědomit si, že strávit chvíli ve společnosti umění je pro ně inspirující a obohacující.“ Souhlasně doplním. „Žijeme v době, kdy vlastně pořád něco děláme. A mnohé z toho hlavně pro druhé. Být chvíli sama má pro mě také jinou hodnotu. Mít rande-vouz se svým vlastním já, zpomalit okamžik, ať už čtením o umění či o motýlech, háčkováním anebo jenom tím, že koukám chvíli z okna, znamená strávit pár minut tak, aby mi bylo se mnou dobře. Dělán něco jen pro sebe. Energie se dobije a já se zase můžu dál o ni dělit.“

Podíval se na hodinky. Určitě má ještě jiný termín. „Můžu mít poslední otázku? Jaké obrazy visí u Vás doma?“ Zamilovaní už odešli, ani Anička už tu není. *Všechno je pomíjivé. Naštěstí.* „Já mám všechny naše malíře, které mám rád. Jen někdy je trochu pozměním. Když mě někdo naštvě, či udělá nějaký podraz – už jde dolů. Přece se na takového ‚člověka‘ nebudu hned po ránu dívat. To by byl špatný start do nového dne a postrádalo by to smysl.“

Je zhola zbytečné se ptát, má-li život smysl, či ne. Má takový smysl, jaký mu dáme. (Seneca)

„Apropos, o pár let později byla mou nejbližší přítelkyní jedna Polka. Dostala se do Berlína tak, že unesla letadlo... Ale ta pistole byla jen maketa. Bohužel se přestěhovala. Do Francie...“

PS: Jeho sms přišla ještě večer: Děkuji za tři zážitky. Imperial, lanýže a krásné povídání s Vámi. *A to prý je pátek třináctého nešťastné datum!* Usmála jsem se a přesunula sms do rubriky archiv. Udělalo to – pink.